

Hvordan forsikres kjernekraftverk?

Erstatningsansvaret overfor tredjepersoner i tilfelle en atomulykke er regulert i Pariskonvensjonen 29. juli 1960 om erstatningsansvar på atomenergiens område og Wienkonvensjonen 21. mai 1963 om erstatningsansvar for atomskade. Det er ikke mulig for et land å være part i begge konvensjonene. I utgangspunktet er en konsesjonsinnehaver i en stat som er part i Pariskonvensjonen, ikke erstatningsansvarlig overfor skadelidte i en stat som er tilsluttet Wienkonvensjonen, og omvendt. For å unngå de vanskeligheter og avgrensninger i ansvar som dette todelte konvensjonsregimet kan medføre ved en atomulykke, ble det 21. september 1988 vedtatt en fellesprotokoll til Wienkonvensjonen og Pariskonvensjonen. Norge har ratifisert fellesprotokollen, Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen av 2004 til Pariskonvensjonen. Bestemmelsene ble innarbeidet i atomenergiloven i 2007, gjennom odelstingsproposisjon nr. 27 (2006-2007).

Kapittel 3 i atomenergiloven beskriver erstatningsansvaret. Det følgende er kun en oppsummering av utvalgte bestemmelser:

§ 19 sier at innehavere av kjernekraftverk og andre atomanlegg har erstatningsansvar for atomulykker som skjer innenfor anlegget. Innehaveren er ansvarlig, uavhengig av hvem som er skyld i skaden, med mindre ulykken direkte skyldes krigshandling eller liknende handling under væpnet konflikt, invasjon, borgerkrig eller opprør (§ 20). Ulykker under transport omfattes også av erstatningsansvaret, og da er det avsender som har ansvaret (§ 22).

§ 30 begrenser erstatningsansvaret:

«Innehaverens samlede ansvar for atomskader som følge av en og samme atomulykke er i alminnelighet begrenset til 700 millioner euro. Kongen kan i særlige tilfeller under hensyn til anleggets størrelse og art, omfanget av transport og forholdene ellers fastsette et annet begrensingsbeløp, likevel ikke under 80 millioner euro.»

§ 35 første ledd forplikter enhver innehaver av atomanlegg til å tegne og holde i kraft forsikring eller stille annen sikkerhet som Helse- og omsorgsdepartementet godkjenner. § 36 slår fast at staten er fritatt fra å stille sikkerhet, og at

«Når allmenne interesser taler for det, kan Kongen ved statsgaranti, innen den ramme og på de vilkår Stortinget måtte fastsette, stille sikkerhet som nevnt i § 35 til fordel for en innehaver.»

Slik statsgaranti har blitt stilt for forskningsanleggene på Kjeller og i Halden.

§ 40 forplikter staten til å dekke eventuelle skader som overskrider beløpsgrensen som er fastslått i § 30 (700 millioner euro). Det totale erstatningskravet, bestående av innehaverens ytelser pluss statens tilleggsytelser, er fastslått i § 41.

For å sette dette erstatningsansvaret i kontekst: Middels store oljefelt i Nordsjøen har også skadeforsikringsansvar i størrelsesorden 700 millioner euro.

§ 11 nr. 2 bokstav c fastslår at Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) har ansvar for å påse at innehaveren oppfyller kravene til forsikring. § 37 fastslår at forsikrings- eller sikkerhetsgiveren (garantisten) skal fremlegge en garantierklæring for DSA.

For små modulære reaktorer vil det trolig bli mulig å argumentere for vesentlig lavere ansvarsbegrensning enn maksimalbeløpet (700 millioner euro). Det kommer av at reaktorene har

flere passive sikkerhetsbarrierer, som reduserer risikoen for store utslipp til et svært lavt nivå. I så fall, kan det bli mulig for norske forsikringsselskaper å tilby forsikring til norske kjernekraftverk, uten støtte i form av en forsikringspool eller reassuranse.

Dersom ansvarsbegrensningen settes for høyt til at norske forsikringsselskaper kan dekke det, finnes det løsninger internasjonalt: Nordic Nuclear Insurers er en forsikringspool som forsikrer svenske og finske kjernekraftverk, samt tilbyr reassuranse til atomanlegg i andre land. I Europa tilbyr Nuclear Risk Insurers og Elini forsikring til kjernekraftverk. BlueRe tilbyr reassuranse.

Altså finnes det flere måter å oppfylle forsikringskravet på for fremtidige norske kjernekraftverk:

1. Kjernekraftverket kan inngå en forsikring med et norsk forsikringsselskap, med eller uten utenlandsk reassuranse.
2. Et norsk forsikringsselskap kan gå inn i Nordic Nuclear Insurers eller en annen forsikringspool og tilby forsikring til norske kjernekraftverk.
3. Kjernekraftverket kan inngå en forsikring med et utenlandsk forsikringsselskap, som for eksempel Nuclear Risk Insurers eller Elini, uten assuranse.

Forsikringsselskaper i USA har anslått at en fullstendig dekning av skadeansvaret, også utover 700 millioner euro, [kan finansieres for 1-2 øre/kWh](#).

I tillegg til atomskadeansvaret, har kjernekraftverk som regel forsikringer som dekker kostnadsøkninger under byggefasen, eiendomsforsikring og andre typer forsikringer som industri vanligvis har.

Skrevet av:

Håvard Kristiansen
operasjonsdirektør i Norsk Kjernekraft
havard.kristiansen@norsk-kjernekraft.com